

Aasta pärlid

Kotkalend ja Mulgi mäss

Sakala maleva pealik major Ahto Alas:
„Sakala maleva 2015. aasta tähtsündmus oli Kaitseliidu kooli õppus Kotkalend. Sakala malev sai sel aastal juurde 8 uut jaõulemat, 3 rühmanemata, 2 rühmaõulemat ja 2 kompanii veebiit. Kotkalend esitas seega malevale suure väljakutse, kuna iga tasemekursuslasest jaõulemale tuli maleva poolt anda juhtida ka oma jagu. Me saime sellega hakkama. Kotkalennu raames toimus ka maleva õppus Mulgi mäss. See esitas omakorda väljakutse Lembitu üksikkompaniile, kes täitis õppusel patajoni staabi-tagalakompanii funktsiooni. Nad tagasid kompaniidele side ja logistilise toetuse, et nn lahingüksused saaksid täita ja harjutada oma funktsiooni. Täna kõiki malevlasi ja naiskodukaitsjaid nende hindamatu panuse eest õppusel.

Õppus Sibul

Tartu malev pealik major Kalle Köhler:
„Tartu maleva jaoks oli lõppeva aasta suursündmuseks Lõuna maakaitseringkonna suurõppus Sibul, kuhu olid kaasatud Lõuna-Eesti malevad, Küberkaitseüksus ja 2. jalaväebrigad. Tegemist oli maakaitseringkonna esimese suurõppusega, mille eesmärk oli hinnata nii allüksuste tänavuse väljaõppesükkli jooksul õpitut kui ka panna Lõuna-Eesti malevad ühes rütmis hingama. Põhimõtteliselt võib öelda, et Sibul peegeldas maakaitseringkonna käivitamist, mis omakorda tähendab tulevikus Lõuna-Eesti malevate ühtset väljaõpet ja komplekteerimist.“

Raamat „Kaitseliidu Põlva malev 25“

„Kuna Põlva malev on n-ö värske, taasiseseisvumise ajal loodud malev, siis on 25-aastane ajalugu meie jaoks kahtlemata suur sündmus. Liitigi oli maleva asutamise ja arengu ülestahendamiseks paras aeg, sest paljud alguse juures olnud kaitseliitlased on veel tänagi meie keskel ja meie ridades. Koos inimestega kaob elav ajalugu, sest otsustasimegi maleva aastapäeva tähistada märgiliselt, andes välja kokkuvõtte senisest tegevusest.“ rääkis Põlva maleva pealik major Janel Sakk. Raamat põhineb arhiividokumentidel, kaitseliitlaste mälestusel ja ka ajaleheartikkelitel, millest valdav osa on avaldatud maakonnalehes Koit.

Metsniku lasketiiru valmimine

„Iga uus riigikaitseobjekt suurendab riigi kaitsevõimet, kuid Metsnikul valminud Valgamaa maleva 300-meetrine 24 rajaga lahtine lasketiir on vaieldamatult Kaitseliidu moodsaim. Laskeoskus on sõjuri kõige tähtsam oskus. Kaasaegne elektrooniline sihtmärkide süsteem võimaldab edaspidi kasutada ratsionaalsemat vabatahtlike aega.“ lausus Valgamaa maleva pealik major Tõnis Org.

Praeguse Kaitseliidu harjutusala asemel paiknes 1991. aasta suveni NSV Liidu õhukaitse 1115. kadreeritud senittraketiipõlgu tehnilise divisjoni liikur remondi- ja tehnikabaas, kus hoiti ning hooldati tuumalaenguid Eestis ja tõenäoliselt ka Lätis asunud senittraketiiväeosadele. Lisaks paiknes seal ka üksiku raadioretee- ja kaablipatajoni relesidertühm.

Admiral Pitka luurevõistlus

Võrumaa maleva otsus on, et kõige suurem, tähtsam ja vingem üritus 2015. aastal oli admiral Pitka luurevõistlus.

Oli üllaske, pingutav, higi jooksis, jalad olid verised... „Meie maleva poolne korraldus oli suurepärase,“ sõnas Võrumaa maleva teavituspäe Uno Minka. „Nägime palju vaeva, pingutasime ja tulemus oli väga hea. Saime kodusõnu nii Kaitseliidu ülevalt kui ka väliskülalistelt.“

Aasta kaitseliitlaste aasta

ANDRUS SUMBERG
Valgamaa maleva aasta kaitseliitlane

Kõige suurem heameel on selle üle, et mul on meeskond, kes tuleb välja ja kellele saab kindel olla. Kõik tiitlid ja medalid, mida ma olen saanud, on tulnud tänu poistele. Me hoiame ühte ja ma väga tänan neid selle eest.

Teiseks meeldib mulle see, et aasta peale võetakse kõikides Lõuna malevates üks suund ja aetakse ühte liini. Sel aastal oli teemaks linnalahing, järgmisel aastal peaks olema teemaks sissilahing.

Lisaks linnalahingule saime võimaluse osaleda ka pioneeriõppes. Valgamaa maleva instruktoritega on meil väga hea koostöö.

Kogu seda praegust pilti vaadates on üks soov: et ei tu-

leks struktuuride muudatusi, et asi jääks pidama. See pidev muutmine tõmbab võitlejate motivatsiooni maha.

Ma ei saaks tegutseda Kaitseliidus, kui mul ei oleks perekonda ja eriti abikaasa toetust. Vabatahtlik töö Kaitseliidus toimub ikka kellegi arvelt ja paraku on see perekond. Abikaasale on Kaitseliidus olnud aega kompenseerida kõige raskem. Aga et seda natukegi teha, on Valgamaa malevas medal, mis antakse koostööpartnereile ja perekonnaliikmetele toetuse eest. Selle medali algatajad olime meie – Otepää kompanii.

HENRIK GUTHAN
Tartu maleva aasta kaitseliitlane

Minu 2015. aasta on olnud üsnagi kirju ja tihe:

koolitused, riigikaitseõpetus, ekspositsioonide tegemine muuseumile, Kaitseliit ja Noored Kotkad.

Siia ümber koob ennast ka pereelu, mis kõige eelnevaga seotud.

Kõike seda polegi palju, aga kuna teemad on erinevad, siis enese ümberhäälestamine kujunes parajaks proovikiviks.

Õnneks kõik laabus ja n-ö päeva lõpuks on hea voolavus olemas.

Kui ikkagi teed tööd, mida armastad, siis ei pea päevagi tööd tegema. See on elu ja nauding.

Nauding tegemistest ja teekonnast.

Hea on olla osaline inimeste, eriti noorte inimeste arengus ja näha neid muutusi, mis avardavad.

Edaspidi vaatan oma ajakäsitust kindlasti kriitilisema pilguga.

27 nädalavahetust aastast pluss koosolekud erinevates juhatustes ning kotkaste koondused on vabatahtliku töö jaoks pisut palju.

Tähtis on tasakaal.

Tuleb ikka ja jälle teha valikuid. Ja ikka ja jälle südamegi mitte mõistusega.

INDREK HUNT
Võrumaa maleva aasta kaitseliitlane

Minu aasta on olnud tavaline selles mõttes, et paar korda kuus aasta läbi olin tegevuses kaitseliitlasena – võtsin riidepuult laigulise vormi nagu mõni oma ülikonna ja läksin n-ö pidusse. Olgu selleks lasketrenn, vabadusvõitlejate mälestamine, laskepäev või pikem õppus, ikka oli pidu. Pikk õppus andis lisaks võitlejaoskustele ka hindamatu seltskondliku kogemuse, sest meie malevas on lähedad relvavennad.

Eriliseks tegi aasta laskeinstruktori kursuse läbimine koos praktikatega, osalemine Pitka luurevõistluse korraldamises ja mõneski muus toimkonnas. Eriline oli näha ka

kaadrikaitseliitlaste ja instruktorite argipäeva. Soovin neile ja kõigile kaitseliitlastele jõudu uueks aastaks!

JAAK PÕLDMA
Sakala maleva nominent aasta kaitseliitlase tiitlile

2015. aastast pean oma Kaitseliidu tegevuses kordaminekuks Lilli üksikrühmale individuaalse õppeplaani järgi õppepäevade korraldamist. Rühma kaitseliitlased osalesid sellel huviga.

Aastast on mul veel hea meel, et suutsime tänu Karksi malevkonna ja Sakala maleva abile tähistada väarikate rühma liikmete Boris Taki ja Arno Kallase 90. sünnipäeva. Need mehed võitlesid Eesti eest II maailmasõjas.

Eda Kivisild

TÄNAME

Oma Maa toimetetus tänab kaasautoreid!

- Ants Kalam
- Enno Teiter
- Henri Paavo
- Priit Silla
- Kadi Hõlpus
- Milvi Jallajas
- Kerstin Käärrik
- Aare Lepaste
- Merike Mägine
- Eva Vodi
- Uno Minka
- Urve Loit
- Riho Rei
- Hanna-Stiina Tornius
- Anette Suigusaar
- Marleen Kuusik
- Viljandi Keskklinna kooli Kodutütreid ja Noored Kotkad
- Anette Rull
- Silver Tamm
- Kerstin Kivirüüt
- Egle Kõvask
- Toomas Värva
- Ditmar Martinson
- Alo Aasma
- Eve Täht
- Maarit Rei
- Madis Kask
- Riho Semmi
- Andres Lehestik
- Monika Ristisaar
- Mirjam Link
- Ene Sügav
- Sigrit Säinas
- Maive Tõemäe
- Andres Puusep
- Einar Mahl
- Enno Ottis
- Signe Kold
- Oscari Moks
- Hannes Vanatoa
- Rein Säinas
- Mirjam Trallmann
- Aivar Kroonmäe
- Enn Tarto
- Piret Taim
- Merly Rosenberg
- Indrek Hunt
- Vika Zieds
- Heili Mets
- Ave Paavo
- Eva Nessler
- Leane Morits
- Urmas Koemets
- Ain Peensoo
- Igor Taro
- Silver Sild
- Tiit Tamberg
- Arli Okas
- Erik Reinhold
- Meelis Kiili
- Heiki Raudla
- Jorgan Võormann
- Dmitri Kulaga
- Jaanus Vislapuu
- Merliit Aldošin
- Jane Särj
- Romet Pazuhanits
- Kati Karu
- Sander Silm
- Erik-Herbert Pinka
- Uudo Jõgi
- Ülle Riiner

OMA MÕTE

Üllatav ja huvitav ajalugu

Mõni aeg tagasi tegi Kaitseliidu Sakala malev mulle ettepaneku kirjutada organisatsiooni sajandaks juubeliks raamat, mis peab valmima 2017. aasta septembriks. Raamatus on ülevaade nii Kaitseliidust, Naiskodukaitsest, noorkotkastest kui ka kodutütardest.

Praeguseks olen jõudnud esimese peatüki lõpuni ehk 1917. aastast 1991. aastani. Kõigepealt pidin endale saama tervikpildi Kaitseliidu Sakala maleva sündimise ja kõigist tegemistest. Selle käigus leidsin enda jaoks mõndagi üllatavat ja huvitavat.

Omakaitsese asutamise ajaks Viljandis ja Viljandi maakonnas peetakse 7. septembrit 1917. See oli Kaitseliidule eelnenud relvastatud kodukaitseorganisatsioon. Sel päeval toimus Viljandi raekojas julgeolekualane koosolek, millest võtsid osa linnavalitsuse ja maakonna nõukogu, tuletõrje, kohalike rahvuste, Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu ning miilitsa esindajad.

Sellel koosolekul otsustati asutada linnas vabatahtlik julgeoleku kaitseosak, kellele kujundajaks valiti seitsmeliikmeline julgeolekukomitee: Leo Sepp, Hugo Raudsepp, A. Strekavin, Andres Loorits, S. Kagan, Friedrich Verncke ja Osvald Leik. Tegemist oli rahva omakaitsese organisatsiooniga.

Eelnevat arvestades peetaksegi 7. septembrit 1917 Kaitseliidu Sakala maleva asutamise ajaks, mis 1918. aastal sai nimeks Sakalamaa Kaitseliit. Sellega on Kaitseliidu Sakalamaa malev Eesti kõige vanem malev. Täna sel päeval on nimeks Kaitseliidu Sakala malev.

Üllatav oli materjalidega tutvuses näha, et lisaks sõjalistele õppustele oli Kaitseliidu tegevus Viljandimaal väga mitmekesine. 1925. aastast alates anti välja Sakalamaa Maleva Teatajat, igal aastal korraldati loteriisid, kus peaaühindadeks olid jalgrattad, laskerelvad, raadiod jne. Maagümnaasiumi pargis hoolitses Kaitseliit liuvälja eest.

Maleva propagandapealikud aitasid kaasa üksuse tavade ja omanäolisuse kujundamisele: langenute austamine, tähtpäevade pühitsemine, riiklikes sündmustes osalemine, koorilaul, orkestrid, näitemängude korraldamine, maleva ajaloo talletamine jne. Igas malevkonnas olid omad kõnemehed, keda kasutati tähtpäevaaktuste ilmestamiseks. Pidudel pandi rõhku eeskavade sisukusele ning selleks kaasati Naiskodukaitset, noorkotkaid ja kodutütred.

Viljandimaal ei toimunud ühtegi rahvuslikku või riiklikku pidupäeva ilma Kaitseliiduta, olgu see siis paraad, rongkäik, aktused või muud sedalaadi üritused. Lisaks mitmesugustele laskevõistlustele, manöövritele ja koolitustele peeti väga palju võistlusi eri aladel: kergejõustik, pallimängud, maadlus, tõstmine, suusatamine. Peeti nii üleriigilisi kui ka mitme maleva omavahelisi võistlusi.

1930. aasta 25. juulil toimus Viljandis maagümnaasiumi spordiplatsil ka üks omapärane võistlus. Omavahel võistlesid Sakalamaa Kaitseliidu staabi võistkond (kus muuseas mängisid advokaadid Albert Vilms ja Evald Konno) ja pankade koondis (osalesid ühispanga direktor August Orik, Elmar Reisenberg Sakala pangast).

1939. aastal korraldas üle-eestiline Kaitseliidu ajakiri Kaitse Kodu isegi šaržide võistluse. Välja anti vaid kolmas auhind, aga selle ja 30 kroonise preemia võitis Viljandi valla Tarja talus elanud Evald Reier, kes oli juba tuntust kogunud karikaturistina Eia nime all.

Heiki Raudla

Rahulikke jõule ja head vana-aasta lõppu!

Oma Maa toimetlus

Dmitri Teperik: „Soovime muuta Eesti riigi kuvandit vene noorte seas.“

Kuidas Te sattusite esinema Kaitseliidu konverentsile?

Lõppeva aasta varasügisel toimus üks töökohtumine Kaitseliidu juhtkonnaga, kellega arutasime koostöövõimalusi ja kavandasime võimalike ühistegevusi tulevaks aastaks. Siis tekkis ka idee tutvustada kaitseliitlastele programmi Sinu Riigi Kaitse. Töökohtumisel viibinud Hannes Toomsalu, kes oli muuhulgas ka Kaitseliidu aastakonverentsi põhikorraldaja, tegi mulle ettepaneku esineda üritusel ülevaatliku ettekandega. Võtsin selle hea meelega vastu, sest leidsin, et see on suurepärase võimalus rääkida oma mõtetest ja muredest laiemalt, iseäranis Kaitseliidu liikmetele, kellest loodetavasti saavad meie pikaajalised usaldusväärseid koostööpartnerid.

Millega MTÜ Sinu Riigi Kaitse tegeleb?

Sinu Riigi Kaitse on kodanikualgatusel korraldatav arendusprogramm, mis on suunatud eestivene noortele eesmärgiga tõsta nende teadlikkust riigikaitse ja julgeoleku valdkonnast ning soodustada Eesti riigiidentiteedi juurdumist. Meie programm lähtub laiapindse riigikaitse käsitlemisest, parendab Eesti riigi kuvandit vene noorte hulgas ja suurendab Eesti ühiskonna sidusust. Need on meie põhilised eesmärgid, mille saavutamiseks korraldame noortele päris intensiivseid koolitus-, uurimis-, võrgustamis-, teavitus- ja arendustegevusi. Tegutsime juba viiendat aastat ja mul on hea meel, et sisutegevuste poolest erineb iga uus aasta eelmisest, oleme võimelised paindlikult reageerima päevakohastele teemadele, kohandades programmi vastavalt noorte huvidele, kajastades neile olulisemaid teemasid ning korraldades kohtumisi ja põnevaid arutelusid erinevate arvamusiidrite ja valdkonnaekspertidega.

Kui suur on teie meeskond?

Ma usun, et meie tegevuste hulka ja nende mitmekesisust vaadates võib jääda mulje, et selle programmi elluviimisega tegeleb vähemalt kümneliikmeline meeskond. Paraku ei vasta see päris tõele, sest iga päev tegeleb sellega vaid üks-kaks pühendunud inimest. Küll aga aitab meid kümme vabatahtlikku, kelle toetuseta oleks meil äärmiselt raske. Lisaks tuleb tunnustada ka erinevaid koostööpartnereid, kes

MTÜ Sinu Riigi Kaitse üks eesmärk on tutvustada eestivene noortele Eesti kaitseväge.

Fotod: DMITRI TEPERIK

suhtuvad meie tegevustesse väga toetavalt ja mõistvalt.

Milline on Teie arvates Eesti riigi maine vene noorte seas?

Vastus sellele küsimusele ei saagi olla lihtne, sest meie kogemusest lähtuvalt võib tõdeda, et eesti-vene noorte hulgas eristub vähemalt kolme erineva hoiakuga grupp. Üldistades võib öelda, et ligikaudu ühel kolmandikul eestivene noortest on märkimisväärne kaitsetahe, nad on Eesti riigi suhtes positiivselt meelestatud, neil on huvi Eesti ühiskonnas toimuva vastu ja nad mõistavad, et Eesti on meie ühine kodu, mida tuleb arendada ning hoida puhta ja turvalisena. Teist grupp iseloomustab sügav ükskõiksus Eesti riigi käekäigu suhtes, neil puudub igasugune huvi ja arusaam Eesti riiklikest eesmärkidest ja meie ühiskonna väärtustest. Kõige murettekitavam on aga kolmas grupp, mille esindajad on Eesti riigi suhtes negatiivselt meelestatud, sageli väljendavad nad oma hoiakuid väga agressiivselt ja on valmis kompromissitult kaitsma Eesti riigi suhtes vaenulike veendumusi.

Miks on venelastele nii oluline 9. mai ja võidupüha tähistamine? Ka II maailmasõda kannab Vene rahva jaoks nime Suur isamaasõda. Miks Georgi lint nii populaarne on?

Sellele teemale on pühendatud väga palju raamatuid, filme ja muud materjale ning sel teemal on

kirjutatud tuhandeid teadusartikleid ja erinevaid mõtisklusi, kus pikka aega on üritatud leida vastuseid püstitatud küsimustele.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et antud teema on Venemaa valinud enda ametliku riikliku narratiivi aluseks, mille peale ehitatakse palju teisi strateegilisi eesmärgi ja millest lähtutakse nii välis-, kaitse- kui ka sisepoliitikas (iseäranis isamaalises noorsootöös). Näiteks meie vaatenurgast paistab üsna imelik see asjaolu (mida kinnitasid ka hiljutised arvamusuuringud), et võidupüha on isegi nooremaste põlvkonda kuuluvatele venemaalastele tähtsusetu kolmas püha aastast peale vana-aastaõhtu ja enda sünnipäeva. Kui võtta keskmiselt 10 noort venemaalast, siis kaheksale neist tähendab võidupüha eelkõige rõõmu ning vaid kaks seostab seda kurbuse ja leinaga hukkunute pärast. On ilmne, et Venemaa võimudele valmistab suurt muret see, et aja möödudes kaob võidupüha sümboolsus ja tuhmub sellega seotud ajalooline mälu. Seetõttu kõike, mis on ühel või teisel moel seotud nn Suure isamaasõjaga, propageeritakse jõuliselt, surutakse peale, hoitakse pidevalt aktuaalsena ja mõeldakse järjest juurde uusi võtteid ikka selleks, et kõnetada mitte ainult vanemat, vaid ka nooremast põlvkonda venemaalasi.

Kui me elaksime ideaalses maailmas, kus kõik riigid austavad oma naabreid ja järgivad rahvusvahelist õigust, siis

meid ei tohiks eriti puudutada, mis väärtusi propageeritaks Venemaal riigisiselt, mis värvi lindikesi kantaks või mis pühasid tähistataks. Kuid paraku ei piirdu need tegevused ainult Venemaa alaga, vaid nendega valatakse ohjeldamatult üle kõik naaberriiki ja massilise propaganda abil ulatuvad need ka sinna, kus võivad olla hoopis teised väärtused ning erinevad arusaamad II maailmasõja põhjustest ja tulemustest.

Nüüd lühidalt ka sellest, miks osa eestivene noori leiab, et nn Georgi lint väärrib kandmist või eksponeerimist oma autos. Kõigepealt tuleb selguse mõttes öelda, et selle lindi õige nimetus on kaardiväe lint. Suurele osale eestivene noortest ei tähenda see lint midagi sügavat ega sümboolset, vaid on kõigest ühe konkreetse pühaga seotud atribuutika. Vastab küll tõele, et väike osa noori kasutab seda linti protesti näitamiseks ja oma rahulolematuse rõhutamiseks, mis viitab pigem sellisele nähtusele nagu tajutud diskrimineerimine. Viimast küll ei pruugigi olla, aga tajutakse et justkui on. Seoses sellega tekib huvitav küsimus, kas see taju on mingisuguse pealesurutud sõnumi produkt või peegeldab see reaalselt pilti.

Järgneb jaanuarikuu ajalehes

Intervjueris

Eda Kivisild

OMA MAA

Kaitseliidu Lõuna-Eesti malevate ajaleht
Tellimisnumber 00911

Väljaandja: Kaitseliidu Sakala malev
Peetrimõisa 71073, Viljandimaa
Tel 717 9205
http://sakala.kaitseliit.ee
E-mail: omamaa@kaitseliit.ee
Pealik mjr Ahto Alas

Toimetus:
Tiina Ott, tel 5855 5092, 717 9217
Maiko Markus
Rein Kikas

Lembe Lahtmaa
Üllar Priks
Eda Kivisild

Trükk ja küljendus:
OÜ Vali Press, Põltsamaa

Kokku said naiskodukaitsjad, kaitseliitlased ja tublimad kodutütred ning noorkotkad

27. novembril tähistasid Valgamaa kaitseliitlased, naiskodukaitsjad, kodutütred ja noorkotkad koos Valgamaa maleva 97. ja Naiskodukaitsse Valga ringkonna taasasutamise 21. aastapäeva Valga spordihallis.

Õhtu algas uute liikmete piduliku vandetöötuse andmisega. Täna ka tublimaid ja jagati tunnustusi. Autasusid andsid üle Valgamaa Maleva pealik major Tõnis Org ja Naiskodukaitsse Valga ringkonna esinaine Olesja Kaart.

Traditsiooniks on saanud ka aasta naiskodukaitsja, kaitseliitlase, kodutütred ja noorkotka väljakuulutamise.

Vandetöötuse andmise tseremoonia.

Foto: REIN SÄINAS

2015. aasta naiskodukaitsja tiitli pälvis Sigrit Säinas ja 2015. aasta kaitseliitlase tiitli Andrus Sumberg.

Aasta kodutütred valiti Marge Tamm Valgast ning aasta noorkotkaks Karel Kuus Aakrest.

Pidulikust lisasid juurde Valga linna Bigbänd, pisi-

kesed *playbacki* esitajad ja ansambel Viiser.

Heili Mets

Naiskodukaitsse Valga ringkonna instruktor

Võrumaa aasta kodutütar on Liis Kikas ja aasta noorkotkas Jarno Nassar

Võrumaa aasta kodutütar Liis Kikk ja aasta noorkotkas Jarno Nassar.

Fotod: EVE TÄHT

Võrumaa kodutütred, noorkotkad, nende instruktorid, juhendajad, toetajad ja sõbrad tegid aasta kokkuvõtte Võrumaa toidukeskuses, kus kuulutati välja aasta kodutütar Liis Kikas ja aasta noorkotkas Jarno Nassar.

Üritus algas hümni ja seejärel naerutas Liis Kikas külalisi vee, õhupalli ning paljude teiste rekvisiitidega katseid tehes.

Edasi said sõna noortekogu Kloun liikmed. Klounid -Kaitseliidu Organiseeritud Uuenduslikud Noored - alustasid oma tegevust käesoleval aastal. Noortekogu oli jälginud üheskoos organisatsiooni liikmeid ning tunnustas kõige rohkem silma jäänuid.

Tublimaid kodutütred ning noorkotkaid premeeriti diplomite, meenete ning šokolaadiga. Vahepeal olid tublid juhendajad üheskoos õppinud armsa talvelaulu.

Aasta lõpp on lähedal ning saabunud on üllatuste, kingituste ja kokkuvõtete tegemise aeg. Tuleb korras peatuda, vaadata tagasi ning seejärel minna jällegi julgel sammul edasi.

Tunnustusüritus lõppeski omavahel juttu ajades tagasi möödunud vaadates ning seejärel jällegi tulevikuplaanidest edasi mõtiskledes.

Võrumaa noored kotkad, kodutütred, juhendajad ning paljud teised on olnud väga tublid ja võivad enda üle uhked olla.

Eve Täht

Võrumaa maleva noorteinstruktor

Sakala ringkond tähistas 88. aastapäeva

Naiskodukaitsse Sakala ringkonna liikmed kogunesid 27. novembril Abja kultuurimajja, et tervitada ja tänada üksteist tähtpäeva puhul.

Seekord tähistati seda pisut teisiti kui varasematel aastatel: nimelt organiseeris ringkonna aastapäeväürituse Kaitseliidu Sakala malev. See oli justkui tunnustus naiskodukaitsjatele väärtustamiseks nende olemasolu ning nende panust.

Aastapäevapeo juhatas sisse ringkonna esinaine Eda Kivisild. Ka esinaine alustas oma aastapäevakõnet teisiti kui tavaliselt on alustatud: ei lugenud ta ette luuletust ega tarkade meest mõtteid, vaid alustas oma aastapäevakõnet Tõnis Mägi kirjutatud lauluga Jäljed, mille ta esitas koos oma õe Esta ja venna Kaidoga, saates ise ka klaveril.

Sakala ringkonna naiskodukaitsjad on sellel aastal jälle maha jätnud väga paljude erinevates valdkondades. On tegutsenud koos malevaga ja oldud laigulistena rohkem pildil rohkem kui kunagi varem. Me hoiame isamaalisi tra-

Äsja vandetöötust andnud naiskodukaitsjad allkirja andmas.

Foto: LEMBE LAHTMAA

ditsioone ja kultuuripärandit. Sel aastal astuti esmakordselt üles koos naiskoor Eha ja kodutütred kaasabil projektikoorina Maakaitsepäeval ja Karksi-Nuias toimunud ohutuspäeval. Augustiks oli tekkinu ka naiskodukaitsjate tantsurühm.

Ringkonna esinaine lõpetas oma aastapäevakõne mõttega: "Märkame üksteist ja olgem üksteisele toeks. Sakala ringkond on üks vingest ringkond."

Seejärel said tervituseks sõna külalised. Heade soovidega ja edaspidisele koostööle rõhku asetades tervitasid naiskodukaitsse Sakala ringkonda Tartu maleva pealik major

Kalle Köhler, Sakala maleva pealik major Ahto Alas, Kodutütred instruktor Tiina Ott ning Noorkotkaste esindaja Raul Astel.

Häid soovide, tegutsemistahet ja tervist oli soovima tulnud ringkonna auliige Leida Leiur.

Naiskodukaitsse peamine rikkus on organisatsiooni tublid ja hakkajad liikmed. Seda näitas ka sellel aastal aastapäeval jagatud tunnustuste hulk.

Naiskodukaitsse Sakala ringkonna tänukirja sai Ene Pärnasalu.

Kuldne sulg 2015, aasta parima artikli kirjutaja on Lembe Lahtmaa.

Käbe Kulbikeerutaja,

enim toidukordi toitlustanud naiskodukaitsja on Kristiina Susi.

Aasta tulevikulootus, oma tegevustega silma paistnud noor on Mirjam Trallmann ning aasta tegija on Eda Kivisild.

Naiskodukaitsjad on aastaid kudenud kindaid ja sokke Afganistanis missioonil olnud Eesti võitlejatele ja eelmisel aastal kooti kindaid ja sokke Ukraina toetuseks.

Et sellel aastal kudumisprojekti ei olnud, õmblesid Viljandimaa lasteaedadele patju.

Esimesena said padjad Abja lasteaia lapsed sõnumiga, et kui lapsed esmaspäeval, 30. novembril esimest adventiküünalt süütavad, saavad nad juba neil patjadel istuda.

Kogu aastapäevapeo muusikalise osa täitsid Abja naiskoor Õbeäidsme, dirigent Tiiu Sommer, kontsertmeister Ruth Möttus ning Abja noormeeste ansambel Murdlaine, juhendaja Siirius Sikka ja kontsertmeister Ruth Möttus.

Ülle Riiner

Sakala ringkonna naiskodukaitsja

Alatskivil tähistati Põhja-Tartumaa üksikkompanii sünnipäeva

21. novembril tähistas Põhja-Tartumaa üksikkompanii oma Alatskivi kodus 97. aastapäeva.

Kella 16 ajal kogunesid Alatskivile nii Põhja-Tartumaa üksikkompanii kaitseliitlased, Naiskodukaitsse Põhja-Tartumaa jaoskonna, Noorkotkaste Alatskivi rühma liikmed, kui ka meie toetajad Alatskivi ja Vara vallavanemad ning Vabandussõjaväe Tartu Ühenduse esindajad.

Koos läksime Vabadussõjas langenud võitlejate mälestussamba juurde, kus Uudo Jõgi pidas väikese sõnavõtu meele nende teeneid.

Asetasime lillekorvi ja süütasime küünlad Kodavere kihelkonna Kaitseliidu rajaja alamkapten Rudolf Kuslapi hauatähisel ja Kaitseliidu ühe taasasutaja Vello Koogi haua.

Seejärel läksime tagasi peokohta, kus peokõnega esines Põhja-Tartumaa üksikkompanii pealiku asetäitja Vallo Nuust. Jagasime tunnustusi meie liikmetele ja abistajatele ning muusikalist külakosti pakkus Naiskodukaitsse Põhja-Tartumaa naiskvartett.

Uudo Jõgi

Tartu maleva kaitseliitlane

Talilaagris ainult tüdrukud

Detsembri esimesel nädalavahetusel toimus Mõisakülas talilaager, mis oli seekord mõeldud ainult Sakala kodutütredele.

Kodutütred kogunesid Mõisaküla kooli. Registreerimise käigus selgus aga, et kuus laagrilist 63-st on noorkotkad. Poisid said aga kohe õpitubadesse abilisteks rakendatud.

Mõisaküla linnapea, kaitseliitlane Ervin Tamberg ütles tervituskõnes, et ta on väga rõõmus isamaalise noorteorganisatsiooni laagripäeva valimise üle. Talle meeldis, et kodutütred just Mõisakülla tulid ning soovis tegusat ja õpetlikku laagrielu.

Pärast lõunasööki külastasime kohalikku muuseumi. Saime teada, et Mõisaküla linn rajati Abja mõisniku omandis

olevale soomaale, aastal 1894 hakati ehitama kitsarööpmelist Pärnu-Valga raudteed ja sellega pandi alus Mõisaküla, tolleaegse nimetuse järgi Mõisakülla, edasisele arengule. Linnaõigused sai Mõisaküla 1938. aastal ja see on Eesti väikseim linn.

Edasi läksime Aafrika trummide õpituppa, kus meid tabas tõeline trummipalavik, mis kestab praeguseni. Kuulasime juhendaja Reigo Ahvena põnevat juttu ja tagusime cembet. Saime teada, et Aafrika lapsed sünnivadki trummipõrina saatel ja trummimäng saadab neid kogu elu. Kodu harjutamiseks saime kaasa mitu trummirütmi.

Saalis toimuv riviõpe oli suvise paraadi põgus ettevalmistus. Siin said noorkotkad ennast vajalikena tunda, olles liinurid. Selgeks said liitsa-

mad rivisammud ja liikumine rivis.

Laupäeva viimaseks õpitoadi oli klaasist pudelid ja purkide kaunistamine. Kasutada sai palju sätendavat materjali: litrid, liimid, paelad, ornamendid. Niiskuskindel silikoon tuli klaasile suruda ja selle külge oli juba lihtne kaunistusi riputada.

Pärast õhtusööki hakkasime eeskavasid ette valmistama, sest õhtul pidi tulema ju Jõuluvana koos kahe ahviga. Iga laagrirühm sai endale kasutamiseks käpiknukud, millega sirmi varjus teatrit teha. Kõik etteasted olid väga loomingulised ning iga laps ja noortejuht sai Jõuluvanalt kingipaki.

Õhtu jätkus mängude ja lauludega.

Pühapäeva esimene õpituba oli patsipuumine.

Kohal oli juuksur, kel kaasas lokitangid, kammid-harjad, sädelev juukselakk, juukse-kummid. Õpetusena jäi meelde, et juukseid tuleb harjata päevas vähemalt sada korda. Eriti põnevad soengud said noormehed.

Esmaabis aitasime last, kellel oli mängult ninaveerejooks. Verejooksu peatamiseks tuleb nina ülemisel osal näppudega veresoone kokku suruda. Juhtus ka, et laps ise surus kinni hoopis ninasõõrmed. Siis saime silduda haava elastiksidemega ja harjutada kannatanu keeramist külliliasendisse, et vältida lämbumist.

Helkurite valmistamine oli kõige populaarsem õpituba, nagu hiljem enamik lastest tunnistas. Helkur tuli ise riidest välja lõigata ja kaunistada. Paela otsa pandud

helkuri sai kohe jope külge riputada.

Võtmehoidjate valmistamine toimus poiste tööõpetuse klassis. Laul olid puidust toorikud, mida sai lihvida, lõigata ja lõpuks immutada. Suuremad tüdrukud said ise hakkama ka mustrite põletamisega. Rõngas külge ja ivalmistatud eriline võtmehoidja oligi valmis.

Pärast seda läksime spordihoonesse ja noortekasse. Noortekas oli seina peal meeldivaks üllatuseks kodutütred kümme seadust, selles ruumis käivad koos Mõisaküla kodutütred.

Võistlusteks jagati laagrirühm kaheks ja esimene võistlus oli noolevise.

Väga kaasakiskuv oli õhupallivõistlus. Alustuseks pidi võistkonna esimodell jalga tõmbama säärega soojad

aluspüksid, ülejäänud võistkond puhus õhupalle ja pallid tuli suruda talle pükstesse. Kui mõlemal võistkonnal olid pallid täis puhutud, algas nende katkitorkamine. Iga plaksatus andis punkti. Võitis võistkond, kes sai rohkem punkte ehk plaksatusi.

Edasi tuli pähe panna elevandi mask ja londiga laualt võtta kolm rõngast. Kuna elevandi lont oli tehtud libedast plastikust väikeste kühmudega, siis oli rõngaste hoidmine londi küljes päris raske.

Talilaager lõppes lõpuvõistlusega.

Kerstin Käärik

Paalalinna kodutütred rühmavanem

AJA LUGU

Täna 25 aastat tagasi 2. osa

Kaitseliitu vastuvõtmise üheks tingimuseks oli, et liikmekandidaat viib oma nõukogude sõjaväepileti sõjakomissariaati, viitega Genf-49-le.

1990. aasta märtsis tuli malevast informatsioon, et Viljandi sõjakomissariaat kavandab haarangut kutsealustele, kes keeldusid minemast ajateenistusse Nõukogude armeesse.

"Lilli külas oli kaks sellist noormeest, keda me varjasime kuni oht möödus," jutustab Põldma. "Sama aasta mais kuus taasavati Valgamaal Alal Vabadussõja mälestussammas, kuhu kutsuti auvalvesse Lilli rühma kaitseliitlased, loomulikult Eesti lippudega."

Helmes siis veel kaitseliitlasi ei olnud.

1990. aastal majanduspiiri seaduse vastuvõtmisega moodustati Eesti-Läti piirile Lilli piiripunkt. Kontrollpunkt alustas tegevust sama aasta 1. novembril.

Põldma meenutab: "Sain malevast korralduse alustada valvemeeskonna mehitamist piiripunktis koos äsja loodud Kodukaitsega ja alluvusega Viljandi maakonna majanduspiiri ülemale Elmo Poolakule. Metskonna töögraafik võimaldas paigutada metsavalve töötajaid piirile ning põhiliselt nädalavahetustel viibisin seal ka ise. Sealt on meelde jäänud aastavahetus 1990/1991 kui piirilt saadeti kaks meest (üks olin mina) Halliste kirikut turvama. Kirik oli alles ehitusjärgus ja mitme varguse ohvriks langenud. Kogudude õpetaja Kalev Raave oli mures uusaastaõõ turvalisuse pärast ja nii võtsingi tolle uue aasta vastu Halliste kiriku tornis ning puhkasin Halliste kiriku altari maali all."

1991. aastal alustas tööd ka piirivalve Abja kordon ja sellega jäi piirikaitsetele abiks käimine harvemaks.

Eesti piiri kaitsmas

"Piiri valvamisega seoses tuli mul iseseisvalt vastu võtta raskeim otsus," räägib Põldma. "1991. aasta 13. juuni õhtul helistas mulle Viljandist Piirikaitseametis Viljandimaa piirilõigu ülem Elmo Poolak ja teatas, et Lilli kontrollpunkt vajab relvastud kaitset, sest on karta OMON-i rünnakut Lätist. Malevast kedagi enam kätte ei saanud. Kogusin häire korras kokku jao kaitseliitlasi, varustasin nad sileraudsete metsavalve teenistusrelvadega ja kartetsiga laetud padrunitega ning läksime piirile. Taktikaliselt lähtusin Nõukogude kindrali Lebedi väljaütlemisest: "Naerab see, kes esimesena tulistab". Paigutasin mehed rajatava kordonihooone vundamendi kraavi, mis jäi kontrollpostist sileraudsete relvade tulelatusse, ning oli kokkulepe, et OMON-i rünnaku korral kontrollpostile antakse neile üks kogupauk kõigist relvadest ja siis taandatakse kiiresti metsa. Lätlased olid juba õhtul oma piirivalvurid piirilt ära viinud. Oõ möödus siiski rahulikult ja hommikul said mehed magama. Ülesanne oli täidetud."

Sakala maleva kaitseliitlased teel Johan Laidoneri sünnikoju (1992).

Sakala maleva instruktor Olev Tatar ja pealik Karla Tuim õppusel (1990-ndate algus).

Sakala maleva õppus (1990-ndate algus). Fotod: KAITSELIIDU ARHIIV

1991. aasta lõpukuudel ja 1992. aasta algul marodööritsesid Viljandis Pihkva desantdiviisi GRU spetsnazi ehk eriuksuse sõdurid. Põldma sõnu pidasid kaitseliitlased nad kinni ja andsid üle väeosa korrapidajale.

1992. aasta veebruarikuul võtsid Lilli kaitseliitlased osa Eesti vabariigi aastapäeva paraadist Tallinnas. Sama aasta suvel turvati rahvahetuse läbiviimist Karksis. Sügisel võeti kogu rühmaga osa Kaitseliidu Lõuna ringkonna taktikaõppusest Otepääl.

Elujõulise üksuse pealiku kiire elu

"Kuna olin elujõulisema allüksuse pealik, võttis maleva pealik Karla Tuim mind kaasa olulisematele kohtumistele, mis malevat puudutasid," ütleb Põldma.

"Nii osalesin peaminister Tiit Vähi korraldatud teavitusel Toompeal Valges saalis ja Tartus Ants Laaneotsa korraldatud teavitusel kui Võru maleval oli tekkinud tulevahetus lahkuvate vene okupatsioonivägedega. Sain ka ühe suurepärase taktikalise kogemuse võrra rikkamaks. Oli vist 1992. aasta suvi kui malevast saadeti Tapale rühm mehi, et takistada Tapa lennuvälja kaudu sõjaväe väljavedu Eestist. Valitsuse tasemel ei olnud veel otsustatud, kas lubada okupatsioonivägedel lahkuda koos relvadega või ilma.

Tapal võttis meid vastu major Letens, kes oli kusagilt

hankinud suured kilukarbid ja lasi meil need väeosast lennuväljale viiale teele sisse kaevata nagu oleks need miinid. Ise muheles ja ütles, et küll nende vaatljad teevad meie eest ülejäänud. Ja nii ei liikunudki sel ööl ükski masin lennuväljale."

1992. aastasse jäi Viljandi GRU spetsnaz lahku mine Viljandist. Vää-

luste seersantide õppealalt ning Suislepa lennuväljalt. Nii Suislepa lennuväljale kui Välistesse oli vaja saata valvesse kaitseliitlasi. Okupatsioonivägede lahkumisel sai Sakala malev enda kasutusse vene dessantnikute staabihoone Viljandis Jakobsoni tänaval, kus igal maleva rühmal tuli graafiku kohaselt mehitada korrapidamistoimkonnad.

"1993. aastal saabusid malevasse ka esimesed relvad: Soome vintpüssid SKY ehk nn pystykorvat, ja Hiina päritolu padruid," räägib Põldma. "See tõstis kaitseliitlaste enesetunnet tugevalt, sest seni olid kaitseliitlaste relvadeks isade ja vanaisade peidetud ja nüüd välja toodud ning arvele võetud II maailmasõja aegsed või veel vanemad relvad."

Koostöö Valmiera Zemersardzega

1994. ja 1995. aastal hoidis Põldma juhitud üksus pidevalt kontakti Valmieras paikneva Läti Vabariigi Zemessardze 22. pataljoni meestega. Selle pataljoni kahe rühma ülemad olid eestlased, kelle vanematele pärast GULAG-i laagritest vabanemist ei antud Eestisse elamislubasid ja nad sätsisid

end elama Lätimaale Eesti piiri äärde.

Põldma jutustab, et 1994. aastal said nad tänu Iisraeli relvatehingule igale rühmale ühe vene kergekuulipilduja RPK, kuid ilma kassetiteta. Hea tahtmise juures murti ka see mure ja iga kuulipilduja juurde sai kaks kasseti.

"1995. aastal toimus Sakala maleva ja Valmiera 22. pataljoni vaheline suurõppus minu kompanii vastutusel, millest valusalt on meelde jäänud, et meil oli iga automaadi kohta ainult kolm (!) paukpadrunit, aga lätlastel oli laskemoona pea piiramatu," lisab ta.

Kaitseliidus oldud aastatest on Põldmal kõige valusamad mälestused aastatest 1997 ja 1998, kui riigil puudus kaitsekonseptsioon.

"1997. aasta oli väikeste alakoosseisuliste malevkondade likvideerimise aeg ja sel ajal määrati mind Karksi malevkonna pealikuks," jutustab mees. "Suutsin kaitseliitlaste arvu malevkonnas hoida üle 300 ja nii jäi Sakala malevas Karksi malevkond ainsa malevkonnana alles. Kaitseliitu astusid ka mu kolm veel kodus elavat last. Sakala malevale on nad truuks jäänud tänaseni, kuigi elavad Eesti eri paigus.

2001. aastal võtsin vastu tagala-juhtimisrühma pealiku rahulikuma ameti kuni see formeerimispunktiks ümber formeeriti. Minu allüksuste koosseisus on alati kaasa tulnud need kaitseliitlased, kes kunagi liitusid Lilli üksikrühmaga. Nendest kaitseliitlastest on moodustunud kindel sõpruskond, kellega võib alati arvestada."

Eesti eest surmani!

2013. aastal halvenes Põldma tervis taas ning ta taotles enda kustutamist sõjaaja koosseisu nimekirjast, sest tuleb elada üks päev korraga.

Ta sõnab: "Taalisi mehi nagu mina ja minust ka vanemaid, sõjas võideldud mehi, on meie kõrval Kaitseliidus mitmeid. Soovisin moodustada rivikõlbmatutest kaitseliitlastest eraldi rühma, mis ka õnnestus. Jõudumööda osaleme Sakala maleva ettevõtmistes, näiteks mehitamise 2014. aastal USA presidendi visiidi ajal oma meestega ühe kontrollpostiga Eesti-Läti piiril."

2014. aasta suvel määrati Sakala maleva pealikuks major Ahto Alas, kes toetas Jaak Põldma ideed ja nüüd on malevas viie jaoga Lilli üksikrühm, kuhu on koondunud maleva väärikad vanad võitluskaaslased, Kaitseliidu taastajad ja ühtlasi ka edasiviijad. Eesti eest surmani!

Nii pajatas oma lugu veebel Jaak Põldma. Aga nagu Jaak nimetas, on malevas teisi väärikaid veterane, kellel on omad mälestused ja seigad maleva taastamise värvikatest ja põnevatest algusaegadest jutustada. Jääme siis neidki ootama ja talletama.

Rein Kikas

ÕNNITLEME

90 Heino Tikk	Tartu malev	40 Maano Vaino	Põlva malev
		Rein Kask	Sakala malev
80 Tõnu Leis	Võrumaa malev	Björn Puna	Tartu malev
		Aleksander Raski	Tartu malev
		Eero Naudi	Tartu malev
		Aliis Liin	Tartu malev
50 Kalle Edula	Sakala malev	Merje Nielson	Valga ringkond
Enno Teiter	Sakala malev	Marek Leegiste	Valgamaa malev
Toomas Tik	Võrumaa malev		
Mark Majorov	Võrumaa malev	30 Anti Poolakese	Tartu malev
		Ivo Kukkk	Valgamaa malev
		20 Janno Sarikas	Tartu malev

TUNNUSTUSED

Naiskodukaitse keskjuhatus tunnustab

Liiliaristi Höberisti

major Andrus Tiitus
Ants Kronberg

Sakala malev
Valgamaa malev

Liiliaristi IV klass

Maive Tõemäe
Kristi Randla
Vika Zieds
Aili Mägi

Põlva ringkond
Põlva ringkond
Sakala ringkond
Sakala ringkond

Liiliaristi V klass

Tuuli Kotov
Lisete Vals
Tairi Lappalainen
Mari Mõttus

Põlva ringkond
Põlva ringkond
Sakala ringkond
Valga ringkond

Keskjuhatus tänukiri

Mari Plaado
Irina Vegner
Esti Taal
Tiina Sisko
Tuulike Mõlder
Kaili Mertsina
Mirell Lattik
Karmen Kukkk
Tiina Lall
Asta Tsirp
Ene Prants
Geiri Sperling
Merje Nielson
Igor Koroljov
Kaimo Vahtra
Kalvi Kaart

Põlva ringkond
Põlva ringkond
Põlva ringkond
Põlva ringkond
Põlva ringkond
Põlva ringkond
Põlva ringkond
Põlva ringkond
Valga ringkond
Valga ringkond
Valga ringkond
Valga ringkond
Valgamaa malev
Valgamaa malev
Valgamaa malev

MÄLUMÄNG

Mälumängu 8 vastused

1. Eestis ainus teenetemärk, mis andis selle kavalerile ja tema perekonnaliikmele seaduslikke privileege oli Vabadusrist (algne ametlik nimetus Vabaduse Rist; lühend VR). See asutati Ajutise Valitsuse otsusega Eesti Vabariigi väljakuulutamise aastapäeval 24. veebruaril 1919 iseseisvuse ja vabaduse võitluse teenuste autasuks. Teenetemärgi saamisega kaasnesid rahaline autasu ning ka muud materiaalsed hüved, tasuta hariduse omandamise võimalus ja mitmed eesõigused, mis olid seotud töö saamisega riigiametis.
2. Eesti Kaitseväge pioneeritegevuse põhiülesannete hulka kuuluvad valdkonnad on tõkestamine, liikuvuse tagamine ja lahinguvõime säilitamine
3. Tagala põhifunktsioonid on varustamine, transport, hooldus, meditsiin ja väliteenistus.
4. Lõuna-Eesti malevad vastavalt tegevliikmete arvule alates suurema liikmeskonnaga malevast on Tartu malev, Võrumaa malev, Sakala malev, Põlva malev ja Valgamaa malev.
5. Taktikaline tingmärk

Tähendab vastase motoriseeritud jalaväeüksust.

Seekordne mälumäng ajalehes Oma Maa on lõppenud. Aitäh nuputajatele, aitäh mängijatele, aitäh koostajale kapten Enno Teiterile.